

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Diarienummer
2008-3090030

Projektnamn NTG Företagande och entreprenörskap	Diarienummer 2008-3090030
--	------------------------------

Slutrapport genomförande

Sammanfattning

Ge en sammanfattande beskrivning av projektidé och framkomna resultat.

Temagruppen ville ta reda på mer om hur företagande används för att skapa/bibehålla arbetstillfällen, stärka individer på arbetsmarknaden och hur hindren konkret manifesterar sig och ta fram förslag som kan förbättra förutsättningarna att använda företagande som verktyg mot arbetslöshet.

I projektets förutsättningar ingick att utgå från det arbete som bedrivits i projekt finansierade av socialfonden 2008-2013. På projektnivå kan vi konstatera att vi hittat färre projekt än väntat som verkligen använder sig av företagande och/eller entreprenörskap som verktyg i arbetet. Det är också betydligt färre än de som anger det i sina projektbeskrivningar som gör det i verkliga genomförandet.

Det fanns ytterst få projekt (inom PO1) som syftade till att motverka utslagning från arbetslivet med företagandet som metod. Förklaringen kring det kan vara att konjunkturen vände och i stället för att utbilda för att motverka arbetslöshet behövde man kompetensutveckla för fortsatt arbete och utveckling av företagen.

De projekt som verkligen använde sig av företagande som verktyg i och/eller mål för att få fler i arbete fanns nästan enbart inom PO2. Flertalet med aktörer inom den sociala ekonomin som projektägare och med målet att utveckla arbetsintegrerande sociala företag. Men även projekt som syftat till start av enskilda eller kooperativa företag och projekt där utbildning i företagande använts för att stärka individen finns med i de studier som lett fram till temagruppens resultat.

Resultaten av den ursprungliga kartläggningen och fördjupande geografiskt uppdelade kartläggningar finns redovisade i rapporter framtagna av temagruppen och upphandlade underkonsulter. Se bilaga Publikationer från Temagruppen 2009-2012.

Resultatet av Temagruppens studier, analyser och dialoger med projekt, företag och samverkande myndigheter kan sammanfattas i ett konstaterande att det är möjligt att använda företagande som verktyg för att motverka arbetslöshet och att antalet företag och anställda skulle kunna öka om några hinder togs bort och de möjligheter som finns utnyttjas i större utsträckning. Den fullständiga analysen av hinder och möjligheter liksom en djupare beskrivning av Temagruppens förslag till åtgärder finns i rapporten: "Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för arbetslösa. Företagande som verktyg mot arbetslöshet med fokus på arbetsintegrerande sociala företag" och presenteras översiktligt under nästa rubrik i denna rapport.

Sammanställningen av Temagruppen gjordes med målet att deltagarna också skulle vara en del av målgrupperna för projektets strukturpåverkande mål i och med att man också är intressenter och/eller ägare av problem och/eller lösningarna. Vi lyckades inte helt med att få till den bredd och förankring som vi eftersträvade. Troligen beroende på en ganska lång och till innehåll och mål otydlig projektstart. Det breda anslaget innebar att projektet blev svårkommunicerat och att det för några blev svårt att se sin roll både i genomförande och som mottagare. Detta trots ganska omfattande insatser initialt för att gemensamt definiera

behov, mål mm.

Å andra sidan har det funnits en kärna av intressenter som varit med genom hela projektperioden för vilka Temagruppen kommit att bli en del av en arena för erfarenhetsutbyte, utveckling och förankring som medverkat till förändrade regler, rutiner och utveckling av ny verksamhet framför allt inom Arbetsförmedlingen och i viss mån även Försäkringskassan och Tillväxtverket. Exempel här är:

- Arbetsförmedlingens ändrade tillämpning av regelverket kring företagande och lönebidrag vilket nu innebär att det är möjligt att ha en anställning med lönebidrag och sitta i styrelsen i ett arbetsintegrerande socialt företag.
- Arbetsförmedlingens upphandling av 40 veckors utbildningar i att starta och driva sociala företag – kopplat till projekt med finansiering från Socialfonden som syftar till att utveckla sociala företag.
- Initiativ inom Tillväxtverket att samordna insatser för att tydliggöra behovet och föreslå åtgärder när det gäller finansiering till företag/are som har svårt att få tillgång till finansiering/kapital i de befintliga systemen.
- Initiativ inom Tillväxtverket att stärka företagsrådgivares kompetens om "socialt företagande".
- Försäkringskassans initiativ att knyta temagruppens arbete tydligare till de samverkansuppdrag man har och särskilt då arbetet med samordningsförbunden.

Temagruppens övergripande fokus för det strategiska påverkansarbetet var långt in i projektet huvudsakligen den nationella policy och beslutandenivån (regering, riksdag och myndigheter) där vi försökt höja medvetande och kunskapsnivån och påverka kommande beslut genom att uppvakta eller delta i utredningar som berör Temagruppens område. Det är ännu för tidigt att redogöra för eventuella långsiktiga resultat av detta arbete utöver det ändrade regelverket avseende lönebidrag och styrelseuppdrag. Två utredningar har tagit till sig tankar och förslag som skulle kunna förbättra förutsättningarna men där är beslut ännu inte fattade. Det gäller framför allt Upphandlingsutredningen, betänkandet presenterat i mars 2013 och FunkA-utredningen presenterad senvåren 2012.

Flera av de politiska partierna har efterfrågat kunskap och information i arbetet med att ta fram motioner och att utveckla partiprogram mm.

Trots att det fortfarande finns en hel del att göra på den nationella nivån för att förbättra förutsättningarna är det idag inte i regelverken de stora hindren finns varken för arbetsintegrerande sociala företag eller för liknande verksamheter i den sociala ekonomins regi. Inte heller finns det något större politiskt motstånd snarare kanske en brist på intresse i konkurrens med andra frågor som upplevs mer akuta eller relevanta. Insikten i detta och en ökande efterfrågan på framför allt kunskap men också stöd och exempel från kommuner och myndigheterna regionalt och lokalt innebar att Temagruppen under 2011 i praktiken styrde om fokus för påverkansarbetet mot den regionala och lokala nivån. Tillsammans med SPeL planerades och genomfördes regionala konferenser anpassade till regionala (uttalade) behov, under senhösten 2011 och våren 2012. Konferenserna har huvudsakligen varit välbesökta och enligt Rambölles utvärdering har de haft relevant innehåll och genomförts väl men vilka effekter de möjligen kan få på utvecklingen lokalt regionalt är det ännu omöjligt att veta. Temagruppen i KFO:s regi fortsätter arbetet med att fokusera den regionala/lokala nivån och nu med ett än mer efterfrågestyrt arbetssätt för att verkligen motsvara reella behov. Den stora efterfrågan på de två skrifter som tagits fram av Temagruppen med kommunerna som beställare och kund i fokus styrker vår analys av att det är på den nivån det bör sättas in resurser för en fortsatt och ökande positiv utveckling. Skrifterna är "Samhälleliga mål med offentlig upphandling" och "Att stödja utan att styra" som tillsammans beställts i mer än 3000 tryckta ex. Antalet nedladdningar har vi tyvärr inga uppgifter om.

Ett annat av Temagruppens mål var att hitta och kommunicera exempel på lösningar och metoder som använts i socialfondsprojekten för att nå målen. Det arbetet har pågått under större delen av projektperioden i de fördjupningsstudier som genomförts och genom att ha med exempel från projekten på flertalet av de konferenser mm som vi genomfört. Lärrika exempel finns i flertalet av de rapporter som tagits fram men en mer samlad och genomtänkt sammanställning av relevanta metoder finns i skriften "Att lära av mirakel". Där har vi samlat exempel på metoder och arbetssätt inom 13 områden som vi bedömt som viktiga för utvecklingen av främst arbetsintegrerande sociala företag, genom socialfondsfinansierade projekt men också i andra sammanhang.

Projektets resultat

- Redogör kortfattat för det problem och de behov som projektet avsåg att fokusera kring.
- Redogör för projektets ambitioner att göra skillnad, det vill säga hur lösa problemet på ett bättre sätt. Ta utgångspunkt i den eller de programkriterier (lärande miljöer, samverkan, innovativ verksamhet, strategisk påverkan) som projektet valt, men också där så är aktuellt hur aktiviteterna av transnationell och regionalfondskaraktär bidragit.
- Vilka resultat och förslag till goda lösningar har projektet lett fram till?
- Vilken påverkan och genomslag har projektet åstadkommit på individnivå, organisationsnivå och system- och strukturnivå?

Resultaten presenteras bland annat i temagruppens rapport Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för långtidsarbetslösa, rapport 0450 och i Att lära av mirakel.

1) Erbjud långtidsarbetslösa möjligheten att bli företagare!

Se till att alla långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och de med ekonomiskt bistånd erbjuds möjligheter att bli företagare. För att göra detta möjligt måste kommuner och myndigheter som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Tillväxtverket samverka.

- Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att se till att en sådan samverkan sker i regioner och kommuner. Övriga myndigheter bör ges i uppdrag att samverka.
- Rådgivare och företagsfrämjare bör ges uppdraget samt tid, resurser och kompetens att arbeta med långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna som vill bli företagare. Kommuner och Arbetsförmedlingen bör samverka så att företagare i en uppstartsfas får ekonomisk trygghet.

2) Öka legitimiteten för arbetsintegrerande sociala företag!

Regeringen bör:

- ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ge lönebidrag och andra bidrag till anställda som sitter i styrelsen i arbetsintegrerande sociala företag.
- ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samordna regional och lokal samverkan kommuner kring arbetsintegrerande sociala företag och Samhall.
- ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att starta ett arbetsmarknadsprogram för socialt företagande.
- utse en interdepartemental arbetsgrupp kring företagande inom den sociala ekonomin för att följa utvecklingen inom EU och genomföra nödvändiga förändringar i olika regelverk för att stödja den sociala ekonomin.

3) Öka möjligheten till finansiering!

- Regeringen bör omedelbart garantera likvärdiga villkor att få finansiering för företag inom den sociala ekonomin vilka idag missgynnas på grund av sin annorlunda affärslogik. Kommuner, myndigheter och statliga bolag bör i största möjliga utsträckning betala för arbetsinkluderande tjänster i förskott eller så snabbt som möjligt
- Regeringen och andra aktörer bör på längre sikt även satsa på kreditgarantier och

andra åtgärder. Man bör också skapa mötesplatser för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckla den egna personalen om den sociala ekonomins företagande.

- Kommunpolitiker bör fortsätta att stödja företagande inom den sociala ekonomin långsiktigt och reglerat i överenskommelser eller avtal.
- Regeringen bör ge Tillväxtverket möjlighet att utöka sin programsatsning på sociala innovationer och affärsutveckling för arbetsintegrerande sociala företag.

4) Skapa fler jobb genom upphandling!

- Regering och riksdag bör ändra regelverket så att upphandling utifrån sociala hänsyn inte bara bör utan ska provas. Om formuleringen bör kvarstå, så ska undantag motiveras skriftligt.
- Upphandlingar ska utformas så att sociala företag och andra småföretag har en möjlighet att delta i anbud. Här bör möjligheten att använda lagen om valfritetssystem, LOV, provas.
- Regering, myndigheter, regioner/landsting, kommuner och finansiella samordningsförbund bör formulera policyer och styrdokument om upphandling utifrån sociala hänsyn och kriterier med inriktning mot inkludering i arbetslivet.
- Offentliga organisationer bör kompetensutveckla upphandlare och anbudsgivare och i högre grad använda sig av möjligheten till dialog inför upphandlingar.

5) Anordna relevant kompetensutveckling!

- Regeringen bör arbeta för att ledare i företag inom den sociala ekonomin får relevant kompetensutveckling. En yrkeshögskoleutbildning bör inrättas för utbildning av handledare i arbetsintegrerande sociala företag.
- Regering, partnerskap inom strukturfonderna, regioner/landsting och kommuner bör prioritera samtidiga satsningar för att starta sociala företag samt mobilisering och kompetensutveckling av berörda aktörer.
- Regeringen, universitetsstyrelser, region/landstings- och kommunpolitiker och Tillväxtverket bör se till att kunskap om socialt företagande blir en naturlig del i samhällsvetenskapliga, vård-, hälso- och ekonomiska utbildningar från gymnasienivå upp till högskolenivå.

6) Etablera stödjandestrukturer!

Regeringen bör:

- genom sina myndigheter se till att det finns rådgivare, främjare och stödverksamheter runt om i landet som täcker alla faser i ett företagande anpassat till den sociala ekonomins företagande.
- ge Tillväxtverket uppdrag och resurser att driva ett program för stöd och handledning under de tre första åren av företagandet efter att man startat arbetsintegrerande sociala företag till exempel genom Arbetsförmedlingens upphandlade utbildningar.
- Regeringen, regioner/landsting och kommuner bör se till att myndigheter och offentligt finansierade organisationer erbjuder möjligheter för dem som vill starta arbetsintegrerande sociala företag att "mjukstarta" genom inkubatorstrategier.

7) Samordna utvärdering, uppföljning och validering!

- Politiker och tjänstemän bör se till att det sker en ökad samordning av uppföljnings- och utvärderingsmetoder. Detta ökar möjligheterna för upphandlare, finansiärer och brukare att jämföra olika alternativ. Här har samordningsförbund en viktig uppgift.
- Regeringen och partnerskapen i strukturfonderna bör stödja utvecklingen av arbetssätt och metoder för validering inom ramen för företagande inom den sociala ekonomin.

8) Använd riktlinjer och styrdokument!

- I dag är styrdokument som policyer, program och olika visioner avgörande hjälpmedel

för att åstadkomma förändring och styrning. Det är med hjälp av formuleringar i sådana dokument som man i förvaltningar omvandlar politik till handling och insatser prioriteras

- Politiker och tjänstemän bör se till att formuleringar kring företagande inom den sociala ekonomin och om arbetsintegrerande sociala företag förs in i alla relevanta styrdokument, policyer och program på nationell, regional och lokal nivå.
- Ansvariga politiker och tjänstemän bör följa upp mål i policyer och styrdokument med konkreta handlingsplaner där ansvariga, resurser och genomförande slås fast.

9) Öppna för ökad matchning!

Ansvariga politiker och tjänstemän bör öppna för en ökad matchning mellan förutsedda kompetens- och arbetskraftsbehov vid tillväxtsatsningar och företag inom den sociala ekonomin för att skapa fler jobb. Detta genom att:

- Införa som villkor att alla myndigheter som ger stöd till tillväxtsatsningar ska analysera hur satsningarna kan gynna långtidsarbetslösa.
- Ansvariga för olika kluster, branscher och andra tillväxtsatsningar kartlägger nuvarande och kommande arbetskrafts- och kompetensbehov. Här kan arbetet med Kompetensplattformarna spela en samordnande roll.
- Myndigheter, regioner och kommuner bör utgå från sociala hänsyn i upphandlingar av leverantörer och underleverantörer i samband med större tillväxtsatsningar.
- Svenska ESF-rådet, Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket bör medverka till att kompetensutveckla de arbetsintegrerande sociala företagen så att de kan utnyttja regionala tillväxtsatsningar.

98 % av landets företag behöver kompetensutveckling

Temagruppen har under framförallt 2012 deltagit i arbetet i nätverket Solo-Micro som organiserats av SPeL för att samordna kunskap, erfarenheter och spridning för fyra socialfondsfinansierade projekt med syfte att erbjuda anpassad kompetensutveckling för att stärka solo och microföretagare. Projektresultaten hittills tyder starkt på att kompetensutveckling leder till ekonomisk tillväxt och fler jobb i företagen. Det finns också mycket goda erfarenheter av att arbeta med jämställdhet och mångfald.

Reell påverkan

- Arbetsförmedlingen har ändrat i sin instruktion kring lönebidrag för styrelseledamöter i arbetsintegrerande sociala företag. Se bilaga PM rörande regeländring ...
- Funka-utredningen har tagit ställning för socialt företagande och skriver om det i sitt betänkande trots att det inte ingick i uppdraget.
- Upphandlingsstödutredningen tog i sitt betänkande upp behovet av stöd för att utveckla upphandling med sociala hänsyn.

Syfte och mål med projektet

- Redogör för projektets syfte/projektmål, delmål och avsedda resultat.
- Vad har projektet uppnått i förhållande till mål och planerat upplägg? Redogör dels med kvantitativa mått, dels kvalitativt i form av till exempel erhållna kunskaper och förändringar i attityder, riktlinjer, beteende etc.
- Vilket lärande åstadkom ni i projektet såväl internt som externt?
- Redogör för orsaker till avvikelser i förhållande till planerad verksamhet i projektansökan och hur detta har påverkat projektbudgeten.

Projektets övergripande syfte var att åstadkomma strategisk påverkan, dvs (att genomföra) aktiviteter som syftar till att säkerställa genomslag för framkomna resultat genom att sprida och överföra dessa till policynivån och (eller) till de aktörer som resultaten är avsedda för (enligt utlysningen).

Projektets mål, övergripande nivå:

Att en nationell temagrupp kring företagande, entreprenörskap och social ekonomi i relation till att förebygga utslagning från arbetslivet samt att stärka inträdet/återinträdet till arbetslivet, baserad på relevanta partners, funktioner och metoder är upprättad. Temagruppen ska under projekttiden leverera kunskap om temat som kommer både primära och sekundära målgrupper tillgodo.

Delmål:

1. Utveckling av insatser och verksamheter enligt skall-krav i utlysningen
2. Kunskapsinhämtning och förankring utifrån prioriterade perspektiv
3. Kompletterande teoretisk problematisering
4. Reflektion och analys
5. Spridning och implementering av lärdomar för strategisk påverkan
6. Uppföljning och lärande inom temagruppen

Ovanstående i princip citerat från projektansökan.

Måloppfyllelse

Projektet har skapat en nationell temagrupp som under perioden 2009-2012 verkat som styrgrupp för projektet i enlighet med de projektplaner (ursprunglig och vid förlängning) som beslutats och finansierats av Svenska ESF-Rådet. Temagruppen fortsätter med delvis nya (tillkommande) medlemmar efter överlämnade till ny projektägare. Enligt den slututvärdering som Ramböll gjort av projektet har Temagruppen haft en tydlig roll som samlande nod för utvecklingsarbetet kring arbetsintegrerande sociala företag.

Temagruppen har inte på samma sätt kunnat fungera som nod för annat utvecklingsarbete kring företagande och företagens roll i att motverka arbetslöshet. Förklaringar till det finns att hitta på annat håll i denna slutrapport.

När det gäller de olika delmålen 1-4 ovan har projektet huvudsakligen genomfört de aktiviteter som angavs i ansökan men med en inledande försening, huvudsakligen relaterad till den stora upphandlingen av kommande studier, som påverkade genomförandet under framför allt de två första åren.

Resultatet av stora delar av dessa aktiviteter finns i samlad form i Rapporten Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för långtidsarbetslösa. Där presenteras flertalet av de förslag som legat till grund för genomförande av de aktiviteter vars resultat utgör delmål 5.

Några andra publikationer har också tagits fram med en tydlig ambition att stödja arbetet med spridning och implementering. Det är "Samhälleliga mål med offentlig upphandling" och "Att stödja utan att styra" som båda vänder sig till beslutsfattare i kommuner med syfte att underlätta för dem att utveckla samarbete och/eller affärer med sociala företag och företagen inom den sociala ekonomin – med det övergripande målet att skapa fler möjligheter till arbete för personer med stora svårigheter på arbetsmarknaden.

De kunskaper och förslag som finns i dessa har i stort utgjort grunden för det spridnings- och implementeringsarbete som genomförts regionalt, lokalt och nationellt. Som Ramböll skriver i sin slututvärdering är det svårt att ännu veta i vilken mån ökad kunskap och förslag till förändringar verkligen lett till implementering eller om det kommer att göra det. Ramböll drar slutsatsen att den brist på målgruppsanalys som framförallt fanns i projektets inledande år har påverkat Temagruppens möjligheter att få genomslag för såväl kunskap som förändringsförslag.

Vi har dock kunnat konstatera en ökad efterfrågan på fördjupad kunskap och mer stöd i utvecklingsarbete från framför allt kommuner på olika håll i landet. Något som temagruppen i KFO:s regi kommer att möta med riktade insatser under 2013.

När det gäller delmål 6 så har vi använt oss av Ramböll som med sin formativa utvärdering stöttat Temagruppen i att dra slutsatser om och förändra arbetssättet under projektets genomförande. Något som har varit till stor nytta för projektledning och för projektets genomförande och resultat framför allt under 2011 och 2012. De idag tydligaste resultaten av projektet har också visat sig hos Temagruppens ingående organisationer/myndigheter. Se ovan.

Arbetssätt

Vad var ert huvudsakliga arbetssätt? Beskriv kortfattat vilka metoder, utbildningar och andra aktiviteter som användes. Vad i metoderna och aktiviteterna var det som gjorde skillnad, d.v.s. som ledde fram till det önskade resultatet? Beskriv eventuellt nya metoder eller material som tagits fram i projektet.

Så här beskrev vi vårt arbetssätt i ansökan till Svenska ESF-Rådet och i stort sett är det så vi har genomfört arbetet. Under rubriken Egenutvärdering nedan kommenterar vi hur det har fungerat och vad som kunde/borde ha gjorts annorlunda. Arbetssättet och hur det kom att påverka projektets resultat kommenteras även av Ramböll i den bifogade slutrapporten.

Projektets arbete har grovt delats in i tre faser.

1. Kunskapsinhämtning.
2. Kunskapsutveckling.
3. Spridning av lärande exempel och formulerade förslag.

Arbetet med insamling, systematisering och analys görs utifrån en interaktiv ansats där forskare tillsammans med de studerade projekten och den tematiska gruppen medverkar. Avsikten är att ta till vara erfarenheter och kunskaper från olika perspektiv för att på bästa sätt dra lärdomar om entreprenörskapets och företagandets möjligheter och svagheter för att bidra till ökad sysselsättning.

Den interaktiva ansatsen syftar också till att redan under analysarbetet förankra och till projekten återföra de lärdomar som senare kommer att ligga till grund för strukturpåverkande aktiviteter inom ramen för gruppens arbete.

Den interaktiva ansatsen syftar också till att redan under analysarbetet förankra och till projekten återföra de lärdomar som senare kommer att ligga till grund för strukturpåverkande aktiviteter inom ramen för gruppens arbete.

Arbetet med insamling, systematisering och analys samordnas av projektmedarbetarna på Tillväxtverket. I arbetet ingår även anlitade forskare, den tematiska gruppen och inte minst de projekt som beviljats medel samt de utvärderare som dessa projekt har utsett.

Mål:

Det övergripande målet för arbetet med insamling, systematisering och analys av underlag är att utveckla kunskaper baserade på erfarenheter inom de studerade projekten, erfarenheter inom den tematiska gruppen samt kunskaper inom forskning. Den utvecklade kunskapen ska vara väl förankrad samt tillgänglig som underlag för strukturpåverkande aktiviteter

Detta mål kan brytas ner i följande delmål:

- Kartläggning av projekten.
- 1 (2009) respektive 2 (2010-11) rapporter årligen, samt en samlad slutrapport, på temat entreprenörskap och företagande från vart och ett av nedan beskrivna forskningsuppdrag (fältstudierna).
- fem dokumenterade konklusioner på temat baserade på ovan nämnda rapporter samt den tematiska gruppens och andras erfarenheter/kunskaper.
- rapporter från fördjupade studier av högintressanta projekt.

Deltagande aktörer i projektet

Redogör för vilka aktörer (organisationer, företag, myndigheter) som ingick i projektet, samt vad de konkret bidrog med, både vad gäller engagemang, ekonomiska resurser och påverkansarbete. Redovisa dessutom arbete i projektgrupp, styrgrupp och/eller referensgrupp samt gruppernas sammansättning. Hur har grupperna fungerat?

Med positiva erfarenheter från tidigare arbete i Temagrupp i Equal rekryterades tidigt två riksdagspolitiker till ordförande, Elisabeth Svantesson (M) respektive vice ordförande, Christer Adelsbo (S). Båda två med tidigare kunskaper om och positiv inställning till företagandets och den sociala ekonomins roll för att skapa arbetstillfällen. Framför allt Elisabeth Svantesson kunde genom sin roll i Alliansen bidra till att öppna dörrar till beslutsfattare och att väcka intresse för frågorna. Christer Adelsbo har bidragit till flera möten och diskussioner med socialdemokratin om den sociala ekonomins och socialt företagandes roll i framtiden och till att motioner lämnats in i frågan.

Christina Rosengren-Gustavsson och Bertil Lidfeldt har som representanter för Arbetsförmedlingen tagit såväl förslag som aktualiserade problem med sig in i den egna organisationen och under åren lyckats få till stånd förändringar i regelverk och ny verksamhet. Deras kunskaper om regelverken, hinder och möjligheter i arbetsmarknadspolitiken har varit oumbärlig när vi utarbetat förslag men de har också direkt kunnat stödja och hjälpa projekt som haft behov av fördjupad kunskap eller kontakter in i Arbetsförmedlingen.

Försäkringskassan har under projektets gång bytt kontaktperson vid flera tillfällen och efter att Ale Friberg gick i pension relativt tidigt i projektet var det först i slutet av 2012 som man utsåg en ny representant som kan frågorna och som nu tagit tag i arbetet inför 2013, Irene Bergqvist.

Linköpings Universitet, Christer Johansson ersatte den tänkta medverkan av LTU (se nedan) och deltog med ett intresse för egenföretagares drivkrafter, projektkunskap mm. Christer tillsammans med kollegor på LiU genomförde 2 studier inom temagruppens arbete inom ramen för myndighetssamverkan.

Bosse Blideman, Eva Carlsson, Eva Laurelii, Pär Olofsson, Pernilla Svebo-Lindgren och Elisabeth Mattsson representerade olika organisationer som arbetat med, för och i utvecklingen av arbetsintegrerande sociala företag och kooperativ under lång tid. Deras erfarenheter och kunskaper har kommit till stor nytta i de olika tematiserade arbetsgrupper som bildades som komplement till de upphandlade studierna och i det analysarbete som genomförts i flera skeden av projektet. De har särskilt bidragit med kompetens när det gäller: offentlig upphandling, ledarskap, affärsutveckling och arbetsorganisation. Till arbetsgrupperna knöts ytterligare kompetens.

Sveriges Kommuner och Landsting har genom hela projektet representerats av Birgitta Hällegårdh från avdelningen för Lärande och arbete. Under 2012 tillträdde Eva Nypelius som ordförande för Temagruppen med bakgrund i sin roll i SKL:s styrelse. SKL har en viktig roll i dialogen med framför allt kommunerna om möjligheter och hinder i utvecklingen av nya

företag och verksamheter som kan skapa arbetstillfällen för grupper med stora svårigheter på arbetsmarknaden.

Ludvig Sandberg från Forum för socialt arbete har bidragit med kunskapen om hur de ideella organisationerna tänker och vilka behov de har för att ta en mer aktiv roll i att skapa företag och arbetstillfällen. Han har också stått för en koppling till Eus sociala och ekonomiska kommittés arbete och till processen med Överenskommelsen på det sociala området.

Owe Ivarsson representerade SPeL och kopplingen till det gemensamma strategiska påverkansarbetet men också Europaforum och bidrog med sin kunskap om EU mm.

Anita Fink-Knutsen representerade KFO som den arbetsgivarorganisation som organiserar flest arbetsgivare (företag) inom social ekonomi och Kooperation. KFO tog vid årsskiftet 2012/2013 över ansvaret för Temagruppen som projektägare.

Deltagare som lämnade under projektets gång:

Rikskris, Sophie Andersson, bjöds in till temagruppen dels pga det spännande utvecklingsarbete som då genomfördes i projektet Kreativa Hederliga Företagare men också för att man på flera olika sätt arbetat aktivt för att hitta nya vägar till att skapa arbete för en grupp som har svårt att få jobb, trots att inte alltid arbetsförmågan är något problem. Kris bedömdes ha kunskap och erfarenheter av såväl hinder som möjligheter. Tyvärr hade man inte riktigt de resurser som behövdes för att hinna med arbetet i gruppen när Sophie blev mammaledig. Temagruppen har på annat sätt behållit kontakten med Kris och även med X-cons.

Eva Arvidsson, Konstfrämjandet. Vet vi faktiskt inte varför hon/de försvann ur arbetet. Möjligen var kopplingen till deras verksamhet för svag.

Annika Nyström Karlsson, HSO kom aldrig in i arbetet trots upprepade försök från vår sida.

Jordbruksverket var med på några inledande möten men hör med säkerhet till dem vi tappade i den långa och inledande inventering och kunskapsinsamlande perioden. Där vi även tappade LO, IFS och Företagarna. Senare försök att förmå dem att återkomma har tyvärr inte lyckats.

Luleå tekniska universitet fanns med på listan över medverkande vid ansökningstillfället men valde att hoppa av redan innan projektet startade då man hellre satsade resurserna på den "egna" temagruppen.

Anställda på Tillväxtverket i projektet

Bosse Olsson, projektledare 2009-2010 därefter ansvarig för det transnationella arbetet.

Eva Johansson, projektledare 2011-2012 och innan dess ansvarig för kommunikation och spridning.

Malin Gawell, analysansvarig 2009-2010, därefter konsult med delvis samma roll under 2011 men också medverkat med studier.

Ragnar Andersson, analysansvarig 2011-2012.

Kajsa Villman, kommunikatör 2012.

Eva Carlsson, medarbetare 2011-2012.

Konsulter

Utöver Temagruppen och de anställda på Tillväxtverket har en lång rad konsulter medverkat efter att de upphandlats och kontrakterats för studier, medverkan i arbetsgrupper och för stöd i kommunikationsarbetet. Samtliga upphandlade leverantörer finns på bifogad lista som också innehåller en mycket kort beskrivning av respektive uppdrag. Några av dem har haft mer

omfattande uppdrag som på olika sätt påverkat projektet. De är framför allt:

- Grayling, kommunikationsbyrå som upphandlats för stöd i planering och genomförande av spridnings och påverkansarbete. De har stått för ett löpande kommunikationsstöd, målgruppsanalyser, byggt webbplatsen, omvärldsbevakning och hjälpt till med arrangemang i Almedalen.
- Ramböll, löpande utvärdering av projektet. Fyra formativa nedslag och en slututvärdering.
- De fem leverantörerna av projektstudier och fördjupningsstudier: Kontigo, Oxford Research, Coompanion Göteborgsregionen, Ledningskonsulterna och Mälardalens Högskola.

Arbetsgrupper som varit aktiva inom Temagruppen under längre period:

Spridningsgruppen: Tillsammans med Grayling planerat, förankrat och i viss mån genomfört spridnings- och påverkansaktiviteter. Här ingick även ordförande Elisabeth Svantesson.

Socialt företagande: Har genomfört studier av projekt som syftar till att starta och driva sociala företag. Har haft fokus på ledarskaps- och hållbarhetsfrågor.

Affärsmässighet: Har studerat projekt som syftar till att arbetslösa ska starta företag, enskilt eller tillsammans och kopplat det till utvecklingen av ekonomiskt hållbara affärsidéer.

Offentlig upphandling: Har tagit fram rapporten "Samhälleliga mål med offentlig upphandling som medel" och representerat temagruppen i Upphandlingsutredningens referensgrupp mm.

Jämställdhetsintegrering

Redogör för hur ni arbetat med jämställdhetsintegrering i ert projekt. Relatera till projektplan och utmaningar under arbetets gång.

I upphandlingsunderlaget för leverantörer till studierna av projekt ingick tydliga instruktioner till våra leverantörer att: Anbudsgivaren ska lämna en beskrivning av hur tillgänglighet, jämställdhet och etnisk mångfald ska beaktas i genomförandet. Trots detta kom det fram väldigt lite konkret i de studier som genomfördes. Förklaringarna från våra leverantörer var att projekten, trots ibland fina beskrivningar och mål, i praktiken inte hann eller inte maktade med att också arbeta med jämställdhet och mångfald. En annan förklaring var att jämställdhet, mångfald och tillgänglighetsfrågor är en så stor del av verksamheten när man arbetar med att skapa sociala företag att det inte adresserades särskilt i projekten. Detta innebar att de analyser som genomfördes i samband med slutrapporteringarna av studierna inte fick det fokus på jämställdhet och jämställdhetsintegrering som vi avsett i projektansökan.

I arbetet med planeringen av den "metodbok" som blev antologin Att lära av mirakel tog vi ett förnyat grepp i frågan och sökte fram ett antal projekt inom vårt område som i ansökan angett att man hade eller skulle utarbeta metoder för att arbeta med jämställdhet. Eva Amundsdotter, expert på jämställdhet och genus upphandlades för att studera ett antal av dessa projekt och skriva ett kapitel om metoder till boken. Eva konstaterade först att flera av de utvalda projekten inte ville medverka och att flera inte kommit till skott med sitt planerade jämställdhetsarbete. I sin rapport hänvisar hon även till Kontigos då pågående utvärdering av jämställdhetsarbetet i Socialfonden och konstaterar att det finns brister, inte bara i just dessa projekt. Fyra projekt kom i alla fall att bli föremål för djupstudie och analys i ett kapitel som kan tjäna som inspiration till kommande projekt men också till de som redan driver sociala och liknande företag.

Projektledningen träffade Processtödet för Jämställdhet och diskuterade möjliga insatser men vi kom inte att gå vidare med det. Vi kan konstatera att Temagruppen haft en jämställd sammansättning liksom arbetsgruppen på Tillväxtverket. Upphandlade uppdrag har också fördelat sig jämnt när det gäller antal uppdrag. Vi har dock inte gjort någon analys av hur den ekonomiska fördelningen ser ut, tveksamt om det är meningsfullt då flera av konsulterna är

anställda i och inte ägare av företaget.

Vi har konstaterat (igen) att det inte är så lätt att styra över resursfördelning när man är en myndighet och de aktuella uppdragen faller inom ramupphandlade tjänster. Höga ambitioner att leva som vi lär är inte helt lätta att leva upp till.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Redogör för hur projektet arbetat för att förverkliga visionerna vad gäller tillgänglighet i projekt. Relatera till projektplan och utmaningar under arbetets gång.

Huvudsakligen gäller det som nämns ovan när det gäller projekten och studierna av dem även området tillgänglighet. Med den skillnaden att tillgänglighet ännu mer varit en av utgångspunkterna/förutsättningarna i många av projekten. Då i den vida bemärkelsen tillgänglighet till arbete och arbetsmarknaden som naturligtvis kräver tillgänglighet till lokaler, information, kunskap, arbetshjälpmiddel mm redan under projekttiden. De förväntningar vi hade inledningsvis att våra studier skulle identifiera spännande metoder och lösningar för att öka tillgängligheten till arbetsmarknaden har dock inte infriats. Men så här i efterhand kan man fundera på om det beror på fel ställda frågor och tankemissen att det är något särskilt man letar efter – inte hela projektupplägget?

Även på detta område valde vi att göra ett nytag i arbetet med metodboken. Men bestämde oss för att välja att fokusera arbetsmetoder i projekt som syftar till att öppna arbetsmarknaden för grupperna med neuropsykiatriska diagnoser. En grupp som fått alltmer uppmärksamhet under de senaste åren. Då det fanns ett begränsat antal projekt att välja mellan som kommit lite längre i sitt arbete valdes även två redan etablerade företag ut till intervjuerna.

Projektledaren hade ett möte med Processtödet för Tillgänglighet och diskuterade kring olika möjligheter att utveckla tankar och arbete kring tillgänglighet i projektet men då vi redan var långt in i studierna var det svårt att styra om. På projektnivå har vi använt oss av Handisams checklista för tillgängliga konferenser och ställt krav i enlighet med den vid samtliga arrangemang.

Regionala prioriteringar

Redogör för de eventuella regionala prioriteringar som ni arbetat med.

Transnationellt lärandenätverk

Temagruppen har deltagit i det transnationella lärandenätverket A Better Future for Social Economy. I styrgruppen har Sverige representerats av Anna-Lena Wessman Wettergren-Wessman från Svenska ESF-Rådet och Bosse Olsson från projektet/Tillväxtverket.

Temagruppen tog ansvar för finansiering av det svenska deltagandet i projektet med medel ur den beslutade projektbudgeten vilket innebar att Sverige inte egentligen ingick som projektpartner. Trots det har "Sverige" haft ansvar för det delprojekt som handlade om Social Franchising – metoder för att sprida affärsidéer.

- Sven Bartilsson (Coompanion) har varit ansvarig för det svenska delprojektet och lett en arbetsgrupp om fem ledamöter från tre länder.
- Projektdeltagare från Sverige har varit Pernilla Svebo-Lindgren och Elisabeth Abrahamson, båda från Vägen Ut! kooperativen.

Temagruppen har också deltagit med experter i tre av de övriga delprojekten.

- Eva Ternegren (Coompanion) har varit svensk expert i delprojektet som hanterat området upphandling.
- Erik Nilsson (Linköpings Universitet) har varit svensk expert i delprojektet som

hanterat området sociala mervärden.

- Eric Edung har varit svensk expert i delprojektet som hanterat området finansiering.

Till lärandeseminarier har vi bjudit in temagruppens ledamöter, ansvarig tjänsteperson/er från Näringsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet och från Tillväxtverket respektive Konkurrensverket. Av de inbjudna har dock bara Arbetsmarknadsdepartementet valt att delta. Utöver detta har ESF-Rådet deltagit i flera av aktiviteterna.

Spridning i Sverige har skett vid ett par tillfällen i form av föreläsningar riktade såväl till Temagruppen som externt. Temagruppen har informerats om aktiviteter, lärdomar och resultat från de olika träffarna. Två kapitel i Att lära av mirakel har helt eller delvis ursprung i det transnationella arbetet. Kapitlen om Social franchising och om metoder att mäta effekter. Kunskaperna om Social Franchising används och sprids i Sverige t ex i Socialfondsprojektet Explosion där man också försöker anpassa och implementera konceptet CASA, ett äldre vårdskoncept från Storbritannien. Att hitta och utveckla affärsidéer och affärsmodeller som kan spridas är en viktig framtidsfråga för det sociala företagandet men det är också en del av svaret på behovet av nya välfärdslösningar.

Genom det transnationella arbetet kom Eko-banken i kontakt med EU:s finansiella program PROGRESS och tog beslut om att undersöka förutsättningarna för att bli intermediär för programmet i Sverige. Det gick så långt så att EIF var på besök till Eko-banken för att bedöma deras möjligheter att klara av uppdraget. I det läget diskuterades möjligheten att Tillväxtverket skulle kunna avsätta medel för att skapa kompetens och organisation för kreditbedömning och stöd till sökande över hela landet. I slutänden bestämde sig dock Eko-banken för att det skulle vara alltför stor belastning på deras ordinarie verksamhet att åta sig uppdraget att vara intermediär. Men tanken om att underlätta för banker och annat privat kapital att vända sig till den sociala ekonomin, genom att tillhandahålla en organisation och kompetens lever kvar.

På området offentlig upphandling och sociala mervärden kan vi väl inte säga att vi lärt så mycket nytt genom det transnationella arbetet men erfarenhetsutbyte som bekräftar erfarenheter har också sitt värde.

Spridning och påverkansarbete

Redogör för hur ni arbetat med spridning och påverkansarbete.

- Vilka personer/organisationer har ni riktat er till?
- Hur kan projektets idéer och erfarenheter omsättas i annan verksamhet?
- Vilka ytterligare insatser för påverkansarbetet skulle behövas för att nå dit ni vill? Vem/vilka bör göra det?

Spridnings- och påverkansarbetet

Under fas 1 och 2 kom budskapet i mycket att kretsa kring vad som görs i projektet och varför. Redan utvunnen kunskap och goda exempel kommer att lyftas fram enligt följande:

- Vi tror att entreprenörskap som förhållningssätt och företagande som metod, under vissa förutsättningar är en väg till arbete och egen försörjning för personer som riskerar att förlora arbetet, men också för personer som av olika skäl redan har en lång tids frånvaro från arbetsmarknaden. Det kan handla om egenföretagande, gemensamt företagande och olika former av sociala företag.

- Vi vet att det finns såväl hinder som möjligheter på vägen från arbetslöshet till företagande. Dessa hinder och möjligheter behöver identifieras, struktureras, analyseras och bearbetas till konkreta förslag till förbättringar och förändringar i regelverk, i myndigheters

och organisationers kunskaper och konkreta agerande.

För att klara detta krävs en samverkan mellan beslutsfattare, myndigheter, rådgivande aktörer, bransch- och intresseorganisationer. Detta sker nu inom projektet Entreprenörskap och företagande, som drivs av Tillväxtverket med finansiering från ESF-rådet.

I fas 3 kommer budskapen att vara av två olika slag:

- lärande exempel
- strukturaöverkande förslag

Dessa budskap kommer att utvecklas under arbetets gång.

Tematiska gruppen har identifierat 5 huvudmålgrupper.

1. Utvalda riksdagspolitiker och strategiska tjänstemän vid relevanta utskott och departement.
2. Utvalda tjänstemän och chefer vid relevanta myndigheterna.
3. Utvalda tjänstemän och chefer i kommuner och landsting.
4. Utvalda tjänstemän och förtroendevalda i relevanta organisationer (såsom den sociala ekonomins- finans-, företagsfrämjande-, arbetsgivar- arbetstagar-organisationer o s v),
5. Projektledare och utvärderare i de socialfondsfinansierade projekten.

Spridning- och påverkansarbetet planlades i en kommunikationsstrategi och en kommunikationsplan som uppdaterats i flera omgångar då projektet gått in i nya faser men huvudsakligen har planen och genomförande följt de ursprungliga tankarna.

Ett tidigt fokus på den nationella nivån för att identifiera beslutsfattare, utredningar mfl där vi bedömde att vi kunde tillföra kunskap och erfarenheter som skulle kunna påverka beslut och förslag övergick i slutet av perioden till ett starkare fokus på de tre sista grupperna som initiativtagare och genomförare av projekt och annat utvecklingsarbete.

Särskilda spridnings- och påverkansinitiativ med fokus på de sista projektåren

- Seminarium i riksdagen med gemensam inbjudan från M och S.
 - Dragning för arbetsmarknads- och näringsutskotten.
 - Lunch med riksdagsledamöter från alliansen om temagruppens slutsatser och förslag.
 - Möte med centerpartistisk riksdagsledamot kring upphandlingsfrågor mm.
 - Möte med Hillevi Engström om problemet med Arbetsförmedlingens regler som hindrade dem att bevilja lönebidrag till personer i styrelsen för sociala företag.
 - Inom Arbetsförmedlingen arbete med att ändra ovanstående regelverk samt arbete för att få till stånd särskilda insatser/program kring sociala företag.
 - Möte med socialdemokraternas kooperativa riksdagsgrupp om temagruppens slutsatser och förslag.
 - Bidragit med underlag till motioner i riksdagen till oppositionen.
 - Samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting om guiden för kommuner som vill samarbeta med social ekonomi/sociala företag.
 - Medverkan i Upphandlingsutredningen, uppvaktning av utredningen, underlag till utredningen.
 - Inom Tillväxtverket insatser för att öka kunskapen om social ekonomi/sociala företag och förbättra informationen i vår företagsinformation bland annat på verksamt.se, i samband med LOU/LOV information och i arbetet med företagsstöd samt kapitalförsörjning.
- + hållbar tillväxt + inflytande på andra program
- I samband med regeringens dialoger om innovationsstrategin fört fram förslag om ökad samverkan mellan regionalfond och socialfond för att få till stånd projekt som kan ge bättre förutsättningar att skapa företag och sysselsättning genom att kombinera strukturella satsningar med satsning på arbetskraften. Till exempel vid större regionala

Diarienummer
2008-3090030

utvecklinssatsningar som gruvindustriutvecklingen i Norrbotten, satsningen på ESS och Max 5 i Lund osv.

- Möte med riksdagsledamöter från Miljöpartiet om upphandling, social franchising mm.
- Flera möten med kommunpolitiker lokalt i kommuner och regioner.
- Seminarier i Almedalen kring offentlig upphandling, socialt företagande, kompetensutveckling för solo- och microföretagare mm.

Utöver det ovan uppräknade har vi informerat om temagruppens arbete och slutsatser vid ett antal tillfällen då vi bjudits in till folkhögskolor, konferenser och Arbetsförmedlingens nationella nätverk för Arbetsförmedlare som är kontaktpersoner för social ekonomi/sociala företag.

Vi har medverkat i Tema Likas arbetsgrupp kring effekter av jämställdhetsarbete i projekt, i delar av arbetet med och rapportering från Trefas-projektet och Kompetentia anordnare mm.

En mediaanalys genomförd hösten 2012 visar att antalet "artiklar" om socialt företagande ökat under projektperioden. Temagruppens verksamhet är naturligtvis bara en delfaktor i detta men bilden visar i alla fall på ett ökat medialt intresse för frågan. Den vanligaste typen av artikel är de som beskriver ett nystartat företag i en mindre ort eller glesbygd. Temagruppens pressmeddelande våren 2012 om fördelningen av sociala företag i landet genererade ett stort antal artiklar i lokal och regional media.

Förvaltning av publikationer och rapporter. Temagruppen har tagit fram ett stort antal rapporter och andra publikationer.

Samtliga rapporter och skrifter finns på Tillväxtverkets webbsida för nedladdning och flertalet går också att beställa i tryck. Under den period Tillväxtverket var projektägare tillhandahölls trycksaker utan kostnad. Efter årsskiftet tar Tillväxtverket ut en kostnad som motsvarar självkostnad för en del av trycksakerna. Temagruppen i KFO:s regi och även andra aktörer kan vända sig till Tillväxtverket vid behov av större upplagor då vi kan diskutera såväl pris som vem som ska ta kostnaden. Tillväxtverket fortsätter att aktivt marknadsföra publikationerna i relevanta sammanhang.

Samtliga publikationer finns också för nedladdning på webben/bloggen <http://temaef.wordpress.com> som vid årsskiftet fördes över till Temagruppen i KFO:s regi.

Under 2013 avser Temagruppen och Tillväxtverket att gemensamt utveckla en kunskapsbank på www.sofisam.se där redan idag ett flertal av skrifterna från temagruppen finns tillsammans med mycket annat material om socialt företagande. Kunskapsbanken kräver ett utvecklingsarbete kring hur materialet ska sorteras, presenteras, sökbarhet mm samtidigt som sidan då behöver utvecklas rent tekniskt.

Samhälleliga mål med upphandling som medel

En vägledning i att använda offentlig upphandling för att nå samhälleliga mål. Info 0292.

Nödvändighetsentreprenören - den ofrivilligt frivillige företagaren

En sammanfattning av doktorsavhandlingen "Den ofrivilligt frivillige företagaren" av Christer Johansson vid Linköpings universitet. Info 0345.

Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för långtidsarbetslösa

Förslag inom nio områden som kan öka möjligheterna för långtidsarbetslösa, långtidssjuka omfl att nå egenförsörjning genom företagande. Rapport 0130. Finns i flera kortversioner Stödja utan att styra - hur kan kommunerna göra för att stödja arbetsintegrerande sociala företag?

Att stödja utan att styra! försöker ge svar på de vanligaste frågorna från kommuner som vill stödja framväxten av arbetsintegrerande sociala företag. Info 0470.

Att lära av mirakel - att vända arbetslöshet till hållbart företagande. Boken tar upp sådant

Diarienummer
2008-3090030

som finansiering, delaktighet, rekrytering, stödstrukturer, hållbarhet och social franchising. Info 0465.

Extern utvärdering

Redogör för hur den externa utvärderaren (om det är aktuellt) konkret bidragit i projektarbetet. Vilket stöd har det varit för projektledningen och hela projektet?

Rambölls uppdrag har bestått av en formativ utvärdering och en slututvärdering. Den formativa utvärderingen har genomförts löpande under projektiden och har syftat till att stärka temagruppens förutsättningar att nå en hög måluppfyllelse. Fokus har i första hand legat på projektets organisation, arbetssätt och genomförande. Den formativa utvärderingens resultat och rekommendationer för projektets fortsatta utveckling har avrapporterats i fyra delrapporter.

Utvärderingen har utgått från den förändringsteori som utarbetades i början av projektet och reviderades 2011:

Slututvärderingen har genomförts under hösten 2012 utifrån syftet att summera och analysera projektets samlade resultat och lärdomar. Utvärderingen har en tydlig värderande och förklarande ambition, men syftar också till att stödja och utveckla Temagruppernas arbete dels i arbetet under 2013, men också vid en eventuell fortsättning i kommande programperioder. En viktig utgångspunkt i utvärderingen har därför varit att analysera Temagruppens förutsättningar i en vidare kontext. Vilket mandat, uppdrag och handlingsutrymme har Temagrupperna haft i innevarande programperiod? Hur har övriga Temagrupper hanterat dessa förutsättningar? Hur bör framtida Temagrupper riggas för att kunna bidra till så stor strategisk påverkan som möjligt?

Ramböll konstaterar i sin slututvärdering att Temagruppen har fullgjort det uppdrag vi åtog oss i och med att projektansökan godkändes men att projektets genomslag i spridning och påverkan inte blivit så starkt som vi hoppades. Rambölls förklaring till detta handlar både om projektets genomförande framför allt i den inledande perioden av kunskapsinhämtning och i en för grund mottagaranalys. Men också i förutsättningar som Temagruppernas uppdrag, ESF-Rådets styrning och en brist på tydlig mottagare för stora delar av Temagruppens budskap och slutsatser. Ramböll konstaterar också att Temagruppens förslag kunde ha varit spetsigare och ge tydligare vägledning till dem de riktat sig till.

Egenutvärdering

Redogör för hur ni själva arbetat med att utvärdera ert arbete. Vilket stöd har det varit för projektledningen och hela projektet?

Temagruppen har inte arbetat med någon metod för eller regelbunden egenutvärdering. Detta då vi tyckt att Rambölls återkommande nerslag i den formativa delen av den externa utvärderingen fyllt det behovet. Däremot har vi naturligtvis ständigt och återkommande diskuterat hur vi arbetat och försökt förstå och förbättra vårt arbete. Nedan följer en sammanställning av en del av de slutsatser vi dragit i gruppen tolkat av projektledaren.

Om problem och förutsättningar i genomförande som påverkat projektets resultat. Som projektägare tog vi (Tillväxtverket) oss an arbetet i Temagruppen med väldigt höga ambitioner. Höga ambitioner att göra det ESF-Rådet ville få gjort och lika höga ambitioner att verkligen lära av och sprida kunskap/resultat av de pågående socialfondsfinansierade

projektens verksamhet. Därav den ambitiösa men också tidskrävande plan för insamling och analys av resultat som vi byggde vårt arbete kring. I efterhand har vi kunnat konstatera flera saker som talar mot ett liknande upplägg i framtiden:

- Temagruppens breda anslag att omfatta allt ifrån entreprenöriella processer för att stärka individ och organisation, att starta företag med arbetslösa eller blivande arbetslösa, få befintliga företag att anställa arbetslösa i större utsträckning till den sociala ekonomins möjligheter gjorde projektet svårt att kommunicera och därmed svårt att identifiera sin roll i för en del av dem som inledningsvis deltog i Temagruppen.
- Det tar för lång tid och kostar för mycket i relation till utfallet.
- Arbetet inleddes för tidigt i programperioden med det arbetssätt som vi hade valt. Det fanns inte tillräckligt många projekt som kommit tillräckligt långt i arbetet för att vår metod skulle tjäna sitt syfte att hitta de mest intressanta projekten och resultaten så tidigt att de kom med i processen.
- På grund av detta blev resultatet tunt av de inledande geografiska studierna vilket naturligtvis påverkade inriktning och utfall av framför allt den första omgången fördjupande studier. Inte den bästa analysmetod kan leda vidare om det inte finns något att analysera. Helt bortkastat var det inte, några intressanta resultat kom fram som följde med i det vidare arbetet.
- Genom att fokusera på projekten och invänta resultat från studier (som det dessutom tog lång tid att upphandla) så uppstod ett vakuum i arbetet där vi inte identifierat vare sig problem, behov eller mottagare förrän långt in i projektet. Här tappade arbetet energi och Temagruppen tappade deltagare. Med facit i handen tror vi nu att arbetet hade blivit mycket mer effektivt och dynamiskt om vi vänt på perspektiven och i stället tillsammans i Temagruppen identifierat problem och behov utifrån olika intressenters roller för att driva utveckling mot att fler ska nå egen försörjning genom företagandet. Detta påbörjades i den LFA-process som föregick ansökan till ESF-Rådet. Där borde vi ha fortsatt och utifrån framkomna problem och behov sökt kunskap/erfarenhet i projekt och kompletterande källor för att få svar på de frågor som definierats som kritiska för utvecklingen och som då kunnat adresseras till en tydlig mottagare. Med ett sådant arbetssätt hade vi med stor sannolikhet kunnat behålla bredden i temagruppen. Nu blev det i stället först nästan två år in i projektet som vi efter den första omgången fördjupade geografiska studier tog ett rejält omtag och ställde oss frågorna: Vad är det vi (och andra) behöver veta mer om? Var i projekten, hos projektägarna och i omvärlden kan vi söka svaren på detta och vilka av våra upphandlade konsulter är bäst skickade att ta reda på svaren åt oss?

Kommentarer och tips

Vilka tips skulle Du vilja delge framtida projekt? Vad gick bra och varför? Vad gick mindre bra och varför?

- Den modell vi valde för insamling av kunskap från projekten innebar att vi behövde arbeta med upphandlade konsulter. Vi valde medvetet att försöka få en bredd av konsulter för att få en dynamik i arbetet och fick såväl forskare som utvärderingskonsulter som praktiker som leverantörer. I efterhand kan vi konstatera att kombinationen med ett ganska vitt kunskapsinsamlande uppdrag och litet underlag att samla in kunskap från, gav konsulterna ett stort utrymme att styra resultatet efter sina egna förkunskaper och intressesfärer. Slutsatsen är att vi borde haft egna resurser för studierna närmare knutna till projektet och upphandlat väl definierade studier utifrån definierade problem, behov och mottagare. Med en anställd analysansvarig i arbetsgruppen under den sista delen av projektet fick vi resurser att göra ordentliga egna analyser och förbättra beställningarna inför den sista omgången av de upphandlade studierna så att de då kom att motsvara våra behov av fördjupad kunskap.
- Ett projekt som har så stora kommunikativa utmaningar behöver ha en kommunikatör

Diarienummer
2008-3090030

i projektet från början och kontinuerligt närvarande även i de stadier då det handlar om att samla in underlag. Av olika orsaker kom vi att i flera år arbeta med kommunikatör/strateg upphandlad från en byrå. Nu hade vi kanske lite otur att konsulten byttes ut flera gånger under tiden men vår erfarenhet är i alla fall att den verkställande kommunikatörsfunktionen ska vara nära knuten till projektet och närvarande i arbetet. Att köpa stöd i att utveckla det strategiska tänket och planläggning kan vara ett stöd i att tänka nytt, utvärdera och ompröva arbetssätt regelbundet. Men för att få en ständig koppling mellan studier, slutsatser, målgruppsanalys och kommunikation så behöver kommunikatören vara en del av det dagliga arbetet. Det blev också en påtaglig skillnad i arbetet när vi i projektet anställde en egen kommunikatör inför det sista årets verksamhet.

Kontaktpersoner

Vilka personer kan den som är intresserad av ytterligare information kontakta?

Eva Johansson, eva.johansson@tillvaxtverket.se

Ragnar Andersson, ragnar.andersson@kfo.se

Komplettering av "Spridning och påverkansarbete"

Lite siffror från spridningsarbetet

6 regionala konferenser under 2011-12: ca 300 deltagare

19 rapporter och skrifter har publicerats under 2010-2012. Spridning:

Bloggen <http://temaef.wordpress.com> besöksstatistik har under perioden haft ca 16500 besök varav 8500 under 2012, ca 30 besök om dagen om man räknar bort semesterperioden.

Spridning av publikationer genom Tillväxtverkets webbshop

Utöver de som beställts direkt i webshopen har Temagruppen spridit dessa rapporter och andra på konferenser, möten och direktutskick framför allt under 2011 och 2012. De rapporter som beställts i mindre antal än 10 ex är inte med på listan men har ändå spridits direkt till intressenter. Tyvärr är det inte möjligt att få statistik över antal nedladdningar då tidigare brister i tekniken gett felaktiga resultat.

Nr Antal beställdaNamn

Info 0292 3491 Samhälleliga mål med upphandling som medel (2011)

Info 0470 2193 Stödja utan att styra - hur kan kommunerna göra för att stödja arbetsintegrerande sociala företag? (sept 2012)

Info 0450 Rev A 698 Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för långtidsarbetslösa - företagande som verktyg mot arbetslöshet med fokus på arbetsintegrerande sociala företag.

Rapport 0130 273 Nio områden där politiker och tjänstemän kan göra skillnad för långtidsarbetslösa

Rapport 0131 227 Verksamma strategier för ökat och hållbart arbetsintegrerande socialt företagande

Info 0465 164 Att lära av mirakel - att vända arbetslöshet till hållbart företagande. En antologi om arbetsintegrerande socialt företagande. (dec 2012)

Rapport 0123 108 Studie om samarbetet mellan sociala företag och övrigt näringsliv

Rapport 0090 85 Inte vilket entreprenörskap och företagande som helst

Rapport 0085 85 Entreprenörskap och företagande - förutsättningar i projekt. En förstudie av socialfondsprojekt 2010